

DISPUTA TRANSILVANO - HABSBURGICĂ PENTRU NORD - VESTUL PRINCIPATULUI TRANSILVANIEI (1564-1571)

OCTAVIAN TĂȚAR

Reinstaurarea suzeranității otomane asupra principatului transilvan și reinstalarea în scaunul princiar a lui Ioan Sigismund Zápolya în 1556, a constituit o pierdere importantă pentru Habsburgi. Conștienți de rolul important al stăpânirii Transilvaniei în disputa cu Imperiul Otoman, Habsburgii vor relua, după ce Imperiul German va “pacifica” disputa internă cu protestanții (Pacea confesională de la Augsburg din 25 septembrie 1555) și cea externă cu Franța (Pacea de la Cateau-Cambrésis, aprilie 1559), acțiunile militare pentru reluarea în stăpânire a Transilvaniei. Situația era favorabilă Habsburgilor, avându-se în vedere starea precară internă a principatului transilvan generată de răscoala secuilor (1562) și trecerea, de partea lui Ferdinand, a nobilimii din Partium în frunte cu Balassa. La toate acestea s-a adăugat armistițiul pe opt ani încheiat de Ferdinand I cu Süleyman, armistițiul care, deși reafirma cu tărie dreptul sultanului asupra Transilvaniei, lăsa la latitudinea lui Ferdinand și Ioan Sigismund Zápolya rezolvarea diferendelor dintre ei¹. În contextul “luptei pentru Partium”² dintre Habsburgi și principele transilvan se conturează, treptat, treptat, pozițiile celor două părți cu privire la o posibilă rezolvare a miezului acestei dispute: stăpânirea asupra Transilvaniei.

În 1564, Ioan Sigismund Zápolya a considerat că este momentul să tranșeze în favoarea sa chestiunea stăpânirii Partium-ului³. După ce dieta de la Cluj a

1. *Osterreichische Staatsverträge. Fürstentum Siebenbürgen (1526-1690)*, Bearbeitet von Roderich Gooss, Wien, 1911, p.167-171 (în continuare: *Osterreichische Staatsverträge*).

2. Vezi Ștefan Pascu, *Transilvania în epoca Principatului. Timpul suzeranității turcești, 1541-1691*, Centrul Studențesc, Cluj, 1948, p.52-56. *Histoire de la Transylvanie* (sous la direction de Béla Köpeczi), Akadémiai Kiadó, Budapest, 1992, p.252-253 (în continuare: *Histoire de la Transylvanie*), Ladislas Makkai, *Histoire de Transylvanie*, Les Presses Universitaires de France, Paris, 1946, p.144-148, Jean Nouzille, *La Transylvanie. Terre de contacts et de conflits*, Revue d'Europe Centrale, Strasbourg, 1993, p.125.

3. În 1562, prin armistițiul încheiat între căpitanul general al oștilor imperiale, Franz Zay, și comandantul trupelor principatelor, ștefan Báthory, la Szakács, întărit printr-o stipulație specială, la Viena, la 12 aprilie, Sigismund a fost nevoit să renunțe la comitatele Bereg, Ugocsa, Sătmar, Szabolcs și Solnocul Mijlociu. Textul armistițiului în *Osterreichische Staatsverträge*, doc.27, p.163-167.

aprobat, la 22 septembrie 1564, ajutoarele necesare, oastea principatului, în frunte cu Ștefan Báthory, s-a pus în mișcare. La 3 octombrie a fost cucerit Satu Mare (Szatmár), Baia Mare (Nagybánya) fiind cucerită și ea. Aceste succese rapide l-au determinat pe Ioan Sigismund Zápolya să se îndrepte, cu o oaste de 12.000 de oameni, spre Nyirbátor și Atya (ambele în comitatul Sătmar), Kisvárdá (din comitatul Szabolcs) apoi spre Kaschau (Cașovia), în Slovacia.⁴ Iarna aspră l-a determinat să se întoarcă înspre Transilvania, prilej cu care a fost cucerit și orașul Kovászó (în comitatul Bereg). La începutul lunii februarie 1565, la ordinul noului împărat Maximilian II⁵, sunt declanșate operațiunile militare habsburgice în Ungaria superioară. În fruntea unei armate de 7.000 de oameni se aflau Andrei Báthory⁶ și Lazarus von Schwendi, un elvețian protestant.⁷ Încă în cursul lunii februarie au fost cucerite Tokaj, Szerencs, Satu Mare (Szatmár), Arduș și Baia Mare (în comitatul Sătmar), Csejte, Szamoskösz și Kővár (în comitatul Solnoc).

Acțiunile austrieșilor l-au prins pe Ioan Sigismund Zápolya total nepregătit. La un ajutor otoman nu se putea aștepta pe moment. În această situație, pe 7 martie 1565 Sigismund Zápolya îi împuternicește pe Ștefan Báthory și Stanislaus Niezowski să ajungă la un acord cu adversarii pe baza următoarelor instrucțiuni: Zápolya se obligă să renunțe la titlul de “*electus rex*” și să preia titlul de “*Ioannis serenissimi principis domini Ioannis olim regis Hungariae filius dux*”, dar în raporturile cu Poarta să-și păstreze vechiul titlu (cel de rege); principele transilvan cerea de soție pe sora împăratului, Johanna, iar întreaga posesiune în Ungaria să o stăpânească toată viața; urmașii săi de sex masculin să moștenească toată Transilvania, iar cei de sex feminin să primească dotă din partea lui Maximilian II; în schimbul unui ajutor împotriva otomanilor, principele se obligă să-i fie fidel împăratului; în cazul în care ar fi alungat din tronul princiar de către Poarta Otomană, să primească adăpost din partea împăratului. Zápolya propunea un fel de “amnistie” pentru domeniile și pozițiile partizanilor ambelor părți, cu excepții în ceea ce-l privește pe Balassa și apropiații săi. Ioan Sigismund mai cerea ca aceste înțelegeri să rămână secrete.⁸

4. *Histoire de la Transylvanie*, p.252, *Osterreichische Staatsverträge*, p.176.

5. Maximilian era fiul mai mare al lui Ferdinand I de Habsburg. În anul 1548 se însurase cu verișoara sa, Maria, fiica lui Carol Quintul, iar în 1554, la împărțirea, ordonată de Ferdinand I, a conducerii țărilor ereditare între fiii săi, Maximilian a primit țărilor dunărene austriece, inclusiv întregul Salzkammergut. În plus i se asigura succesiunea la tronul Boemiei și Ungariei. În anul 1562 a fost ales rege roman, iar la moartea tatălui său, în 1564, a fost ales împărat german (Erich Zöllner, *Istoria Austriei*, ediția a VIII-a, vol. I, Editura Enciclopedică, București, 1991, p.240).

6. Andrei Báthory era fratele lui Cristofor și Ștefan Báthory, căsătorit cu Margareta, fata lui Ștefan Mailat, domnul Făgărașului. Între 1559-1563 a administrat și supravegheat întreaga curte princiară de la Alba Iulia. Fiul său, Andrei Báthory, va fi principele Transilvaniei în vremea lui Mihai Viteazul (*Istoria României. Transilvania*, vol.I, Editura “George Barițiu”, Cluj-Napoca, 1997, p.553-554; în continuare *Istoria României. Transilvania*).

7. Ladislav Makkai, *op.cit.*, p.147.

8. *Osterreichische Staatsverträge*, p.177.

Convenția încheiată la 13 martie 1565, la Satu Mare, a cărei ratificare trebuia să aibă loc la Viena de către împărat, a fost un eșec pentru Ioan Sigismund Zápolya. Principele trebuia să-i înapoieze lui Maximilian "teritoriile ungurești" (cu excepția comitatului Bihor, pe care putea să-l dețină pe întreaga viață), Transilvania era "parte" a coroanei maghiare și, ca atare, principele trebuia de acum să dea ascultare regelui Ungariei (adică lui Maximilian II) și să-și ia gândul de la titlul de "rege al Ungariei". Toate încercările ulterioare ale lui Ștefan Báthory la Viena (ca Maximilian să-și retragă trupele din Partium), precum și ale "oratorului" polonez Franz Krassinski, nu l-au putut îndupleca pe împăratul german să modifice prevederile acordului de la Satu Mare.⁹ Ba mai mult, la 5 iunie 1565 el îl va aresta pe trimisul principelui ardelean când acesta nu a vrut să prezinte documentul de ratificare a acordului de la Satu Mare.

Pentru a remonta situația, Ioan Sigismund a recurs la protecția pe care statutul de 'ahd i-o conferea din partea Porții. Numai că pericolul era foarte mare deoarece Maximilian II îl trimise, în primăvara anului 1565, la Istanbul, pe Michael Csernovics pentru a-i prezenta sultanului faptul că Ioan Sigismund Zápolya călcase armistițiul cu imperialii. Din fericire, sultanul nu a intrat în jocul Habsburgilor, ci, dimpotrivă, a cerut ferm împăratului german să înapoieze principelui transilvan ultimele cuceriri în Ungaria Superioară. Fără să aștepte un răspuns din partea lui Maximilian II, sultanul a ordonat comandanților săi din Timișoara și Buda să-l sprijine pe Ioan Sigismund. Acțiunile militare comune ale otomanilor și oștilor principatului împotriva trupelor austriece din vara anului 1565, în urma cărora mai multe localități au fost eliberate de sub ocupația austriacă, s-au sfârșit prin încheierea unui armistițiu, la mijlocul lunii septembrie, între L. von Schwendi și comandanții otomani.¹⁰

Totul se derula în defavoarea Habsburgilor. În iunie 1565 mare vizir devine Sokollü Mehmed pașa, bosniac de origine, poreclit "Tavil" (cel lung), mult mai pornit pentru acțiuni dure împotriva austrieților decât predecesorul său, Semiz Ali pașa¹¹, "iubitor de pace", cum îi spuneau austrieții.¹² Nici trimisul special al împăratului Maximilian II la sultan, Albert von Wysz, în toamna anului 1565, nu a putut face mare lucru; sultanul cerea, printre altele, retrocedarea orașului Tokaj¹³, un lucru greu de admis de către Habsburgi.

De cealaltă parte, Ioan Sigismund, reîntors în Transilvania la începutul lui octombrie 1565, obține în dieta de la Cluj - Mănăștur din 8-13 octombrie 1565,

9. Textul acordului de la Satu Mare, semnat de Andrei Báthory și Lazarus von Schwendi, pe de o parte, Ștefan Báthory și Stanislaus Niezowski, de partea cealaltă, în *Osterreichische Staatsverträge*, doc.30, p.178-181.

10. *Osterreichische Staatsverträge*, p.172.

11. M.Guboglu, *Sultani și mari dregători otomani*, Extras din "Hrisovul", VII, 1947, p.72.

12. *Osterreichische Staatsverträge*, p.172.

13. *Ibidem*, p.173.

trimiteră unuia sol la Poartă menit să spulbere acuzațiile aduse principelui de către imperiali.¹⁴ Solul trimis, Gaspar Békés¹⁵, și-a pus în joc toată iscusința diplomatică. Exploatând deopotrivă atacurile imperiale și pierderile teritoriale suferite de principat, Békés a încercat să ascundă înțelegerea de la Satu Mare și să-l determine pe sultan să treacă la ofensivă. Acțiunea i-a reușit. La sfârșitul anului, sultanul a rupt orice tratative cu trimișii împăratului și a ordonat închiderea acestora¹⁶.

Pentru a-l discredita, în ultimul ceas, pe Ioan Sigismund Zápolya, Maximilian II și-a însărcinat solul, după dezlănțuirea atacului otoman asupra Croației, să-i prezinte sultanului condițiile acordului încheiat la Satu Mare. Cu toate acestea, acțiunea, culmea, nu i-a reușit nici de această dată. Bine sfătuit, bucurându-se și de sprijinul unor demnitari otomani, Ioan Sigismund, pentru a contracara acțiunea adversarilor, și-a declarat dorința și disponibilitatea de a pleca la Istanbul pentru a-i explica sultanului împrejurările care l-au silit să încheie acordul amintit.¹⁷ Sultanul i-a dat câștig de cauză din nou lui Ioan Sigismund Zápolya. În calculele politice ale Porții, principele transilvan era mult mai de folos să le fie alături otomanilor în campania din 1566 decât să fie mazilit. Ba mai mult, în aceste condiții sultanul acordă principelui *'ahîdnâme*-ul din 1566, un mijloc evident de a întări relațiile otomano-transilvănene într-un moment în care era nevoie de așa ceva. La 29 iunie 1566, Ioan Sigismund se prezintă sultanului în tabăra de la Zemun.

Campania din Ungaria din 1566, pornită de sultan la sfârșitul lunii aprilie, încheiată cu ocuparea unor centre foarte importante (Gyula, Ineu, Șiria, Dezna și Bel - în apropiere de Buziaș¹⁸), a zguduit serios pozițiile habsburgice din Ungaria.¹⁹ Moartea sultanului Süleyman I a determinat Poarta Otomană să nu poată exploata politic rezultatele campaniei militare. De acest fapt nu a profitat nici Maximilian II. Deși el obține, în perioada imediat următoare, unele succese

14. Cristina Feneșan, *Constituirea Principatului Autonom al Transilvaniei*, Editura Enciclopedică, București, 1997, p.283 (în continuare: *Constituirea Principatului*).

15. Gaspar Békés, ridicat dintre familiarii lui P.Petrovics, a ajuns tezaurar al principatului între 1567-1571. În epocă trecea drept un prieten al italienilor, era un bun cunoscător al limbii latine, fiind unul dintre spiritele tolerante la curtea principelui. Prin zălogiri și danii din partea principelui, Gaspar Békés a adunat întinse domenii, precum cel al Făgărașului, Aiudului, cetății Gurghiului, dar și numeroase sate în comitatele Bihor, Alba sau banatul Lugoșului și Caransebeșului. A încercat, fără succes, la moartea lui Ioan Sigismund Zápolya să ajungă principe. Devenit de timpuriu luteran, el a murit unitarian (*Istoria României. Transilvania*, p.553, Victor Motogna, *Relațiile dintre Moldova și Ardeal în veacul al XVI-lea*, Dej, 1928, p.119-121).

16. *Osterreichische Staatsverträge*, p.183, Cristina Feneșan, *Constituirea Principatului*, p.206.

17. Cristina Feneșan, *Constituirea Principatului*, p.206.

18. Mihai Maxim, *Teritorii românești sub administrația otomană în secolul al XVI-lea*, I, în *Revista de Istorie*, tom 36, nr.8, 1983, p.810.

19. Aurel Decei, *Istoria Imperiului otoman până la 1656*, Editura științifică și Enciclopedică, București, 1978, p.197-199, Mustafa Ali Mehmed, *Istoria turcilor*, Editura științifică și Enciclopedică, București, 1976, p.193, Ladislak Makkai, *op.cit.*, p.147-149, *Histoire de la Transylvanie*, p.252, Erich Zöllner, *op.cit.*, p.241, Jean Nouzille, *op.cit.*, p.125.

militare în Ungaria (în ianuarie 1567 L. von Schwendi ocupase Munkács-ul, de exemplu), ce puteau fi continuate și valorificate apoi politic, Maximilian II este înclinat mai degrabă spre negocieri, ceea ce și face, de altfel. La sfârșitul lunii iunie 1567, împăratul l-a trimis pe episcopul Anton Verancsics și pe sfetnicul Christoph von Teuffenbach la Istanbul, împuternicindu-i să negocieze, dar înainte, în drumul lor, să încheie un armistițiu cu pașa de Buda, care să cuprindă și teritoriile lui Ioan Sigismund Zápolya.

La Istanbul, trimișii lui Maximilian II au întâlnit un sultan, Selim II²⁰, fiul lui Süleyman I, de cu totul altă factură decât tatăl său, atât ca personalitate cât și ca orientare politică, aspect abil speculat de diplomația austriacă. La 17 februarie 1568, la Adrianopol, s-a încheiat pacea otomano-austriacă. Tratatul confirma acordurile anterioare. Imperiul Otoman recunoștea stăpânirile austriece în Ungaria și, considerând-o vasală, primea un tribut anual de 40.000 de ducăți. Cu acest prilej marele vizir primea 2.000 de ducăți, alți mii de ducăți revenind celorlalți viziri, precum și multe alte daruri. Marele dragoman al divanului, Ibrahim bey, s-a dus la Viena pentru ca împăratul să semneze acest tratat, ceea ce s-a și făcut.²¹ Pacea de la Adrianopol, cu durata de 8 ani, confirma slăbiciunile de moment ale Porții, conservând statu-quo-ul teritorial existent. Împăratul păstra în stăpânirea sa Ungaria Apuseană și de Nord, Dalmația, Croația și Slovenia, în timp ce Ioan Sigismund și domnitorii Moldovei și Țării Românești își mențineau controlul asupra teritoriilor aflate efectiv în posesia lor. Deasemenea, părțile la tratat au hotărât, în scopul evitării unor noi ciocniri, să nu se acorde reciproc azil politic supușilor refugiați pe teritoriile lor.²²

Inițial, Ioan Sigismund Zápolya s-a conformat acestui tratat. Cu trecerea timpului însă, Sigismund, speculând poziția tot mai slabă a lui Maximilian II în Ungaria ²³, își reafirmă dorința de a recupera Baia Mare, Arduș și Cehu de la Habsburgi. Adresându-se Porții în acest sens, Sigismund Zápolya primește un răspuns negativ.²⁴ Dar pentru a nu și-l îndepărta, Poarta Otomană se angajează într-o acțiune la fel de importantă pentru principele transilvan – problema căsătoriei.²⁵ Deasemenea, pentru a-l determina să se mențină în limitele tratatului din 1568, Poarta recurge și la Polonia, îndemnând-o să vegheze la stabilitatea raporturilor otomano-habsburgice. Regele Poloniei, Sigismund – August, intervine prompt, avertizându-l pe principele ardelean să renunțe la intențiile sale războinice față de habsburgi, alegând mai bine varianta tratatelor în

20. Aurel Decei, *op.cit.*, p.229-231.

21. *Ibidem*, p.232.

22. Eudoxiu Hurmuzaki, *Documente privitoare la Istoria Românilor*, vol.II/5 (1552-1575), București, 1897, p.635.

23. *Osterreichische Staatsverträge*, p.184.

24. *Ibidem*, p.185.

25. *Idem*, *Constituirea Principatului*, p.254-264.

rezolvarea problemelor. În plus, principele era avertizat că, în caz contrar, își asumă o mare responsabilitate, cu consecințe importante pentru integritatea principatului și a dominației sale aici.²⁶

Argumentul decisiv care l-a convins pe Ioan Sigismund la o acțiune conciliatoare a fost determinat de represaliile dezlănțuite de Maximilian II asupra partizanilor săi din Ungaria²⁷. La sfârșitul anului 1569 deja, pozițiile lui Ioan Sigismund și Gaspar Békés s-au schimbat²⁸. Ei încep o apropiere de Habsburgi, atitudine pe care o întâlnim și în dieta de la Mediaș (1-6 ianuarie 1570), care, în faza inițială a discuțiilor, înclina spre căsătoria lui Ioan Sigismund cu o prințesă germană ca modalitate de aplanare posibilă a diferendelor cu Maximilian II.²⁹

La 12 aprilie pleca din Alba Iulia, spre Praga, Gaspar Békés, împuternicit de Ioan Sigismund Zápolya să negocieze cu reprezentanții lui Maximilian II. Ajuns la Praga, Békés are primele întrevederi cu delegații împăratului – Johann Trauthson și Johann Liszt. Intermediar era trimisul Poloniei, episcopul Adam Konarski. La 22 mai 1570, Gaspar Békés prezintă partenerilor de tratative cerințele lui Ioan Sigismund: să-i fie lăsat principelui în continuare titlul de “*electus rex*”, la fel și integral domeniul dintre Tisa și Transilvania; în cazul încheierii unei păci, Maximilian să-i acorde sprijin armat împotriva otomanilor; Maximilian să-l sprijine în dobândirea mâinii unei prințese germane.

Maximilian răspunde acestor cereri la 28 iunie: titlul de “*electus rex*” nu-i va fi acordat lui Zápolya în nici un caz, în schimb îi propune titlul de “*Princeps Transylvanie et earum partium Hungariae, quas possidet*”; Transilvania rămâne în posesia lui Ioan Sigismund; împăratul îi va oferi sprijin și protecție contra otomanilor, iar în cazul în care va pierde Transilvania îi promite ducatele Oppeln și Ratibor; împăratul promite că va interveni pe lângă Albert de Bavaria sau pe lângă ducele Wilhelm de Jülich în vederea căsătoriei cu o prințesă germană.³⁰

Discuțiile în contradictoriu continuă în luna iulie. La 5 iulie, G. Békés reafirmă punctul de vedere al suveranului său. Maximilian răspunde că Transilvania este parte a coroanei Ungariei, ca atare împăratul trebuie considerat ca “superior” principelui. Deasemenea, împăratul întărește afirmația că ajutor contra otomanilor nu poate cere decât cu aprobarea sa și, ca atare, tratatul de la Adrianopol din 1568 trebuie respectat în toate punctele sale. Ca titlu pentru Ioan Sigismund Zápolya, împăratul solicită: “*Serenissimi Ioanis regis Hungariae,*

26. Călin Felezeu, *Statutul Principatului Transilvaniei în raporturile cu Poarta Otomană (1541-1688)*, Presa Universitară Clujană, Cluj Napoca, 1996, p.82-83.

27. *Ibidem*, p.83.

28. *Oesterreichische Staatsverträge*, p.185.

29. *Idem, Constituirea Principatului*, p.257. Dieta amintită, din considerente politice bine gândite (de a evita reacția Porții) va recomanda, în final, proiectul căsătoriei cu o prințesă franceză, punct de vedere susținut și de Poarta Otomană.

30. *Oesterreichische Staatsverträge*, p.186.

Dalmatiae, Croatiae etc. filius, princeps partium Hungariae et Transsylvaniae“.

Între 14 iulie și 8 august, G. Békés fiind bolnav, tratativele au fost purtate de intermediarul polonez. La 16 august s-a ajuns la textul final, care, nici pe departe nu reflecta o concordie între părți: Ioan Sigismund Zápolya renunța la titlul de “*electus rex*“ în favoarea celui de “*Serenissimus princeps dominus Ioannes, serenissimi olim Ioannis regis Hungariae, Dalmatiae, Croatiae filius, dei gratia princeps Transsylvaniae ac partium regni Hungariae* “; numai în scrisorile către sultan poate să fie pomenit cu titlul de “*electus rex*“; el și urmașii săi de sex masculin să stăpânească Transilvania și unele părți ale Ungariei ca și domnitori liberi; principele îl recunoaște pe împărat ca “superior“ al Transilvaniei; Oppeln și Ratibor vor fi, în continuare, locuri de refugiu în cazul alungării din Transilvania; în Ungaria, Sigismund păstrează comitatele Bihor cu cetatea Oradiei, Crasna și Solnocul Mijlociu (inclusiv domeniul Cehului, fără domeniile din comitatul Sătmar), Maramureșul cu cetatea Huszt (dar fără Baia Mare și Arduș împreună cu pertinențele); Sigismund cedează împăratului comitatele Bereg, Ugocsa, Szabolcs și Sătmar; împăratul îi înapoiază lui Sigismund orașul Tășnad; în cazul în care Sigismund cucerește teritorii stăpânite de otomani, acestea îi vor aparține lui, principelui; dacă Sigismund va muri fără să fie însurat, testamentul său va fi respectat dacă nu contravine acestui tratat; în cazul în care Transilvania ar ajunge sub stăpânirea împăratului, acesta se obligă să respecte drepturile și libertățile stărilor de aici; prevederile tratatului trebuia să rămână secrete, iar cei care au participat la negocieri trebuia să nu divulge nimic.

Împăratul și principele trebuia să întocmească scrisori de asigurare, iar ratificarea trebuia făcută prin scrisori. Împăratul, după ce ar fi primit ratificarea de la Sigismund, printr-un document special garanta prevederile tratatului.³¹

Cu documentul de la Speyer (acolo fusese textul elaborat, la 16 august 1570), Gaspar Békés a sosit în Transilvania în septembrie 1570. Cu observațiile cancelarului Csáky și ale principelui, având ratificarea tratatului ce purta data de 1 decembrie 1570, Gaspar Békés pleacă spre împărat, prezentându-i acestuia documentele pe 26 decembrie 1570. La tratativele care au avut loc la Praga, au apărut probleme în legătură cu promisiunile pe care Maximilian le făcuse lui Sigismund în problema căsătoriei. La sfârșitul discuțiilor, la 10 martie 1571, împăratul Maximilian a emis un document cu asigurări pentru Sigismund în legătură cu ducatele Oppeln și Ratibor³² așa cum în 31 ianuarie 1571 elaborase două documente prin care îl asigura pe principele transilvan de respectarea tratatului de la Speyer.³³

La 14 martie însă, Ioan Sigismund Zápolya înceta din viață la Alba Iulia.

31. Textul tratatului în *Osterreichische Staatsverträge*, doc.32, p.203-204.

32. Textul documentului în *Osterreichische Staatsverträge*, doc.203-204.

33. *Ibidem*, doc.32, p.201-203.

Cel care va trebui să pună în aplicare tratatul de la Speyer era noul principe ales al Transilvaniei, Ștefan Báthory. Regele polon Sigismund-August moștenea de la defunctul principe peste 300.000 de ducați de aur și alte obiecte de valoare însumând 150.000 de ducați.³⁴ Ștefan Báthory prestează jurământ de credință împăratului Maximilian II în 1571 și, prin aceasta, chiar dacă formal, își dă girul la respectarea tratatului de la Speyer. Primind din partea sultanului Selim II 'ahîdnâme în 1571³⁵, Ștefan Báthory moștenește și duce mai departe un statut al Transilvaniei bine așezat din punct de vedere politic, juridic și teritorial pe plan internațional. Acțiunile sale din anii următori (1571-1575) vizând consolidarea principatului, realizarea uniunii dinastice polono-transilvănene prin urcarea sa pe tronul Poloniei, nu vor schimba, în esența sa, statutul Principatului Transilvaniei.³⁶ În momentul redeschiderii conflictului otomano-austriac în 1593, Principatul Transilvaniei intrase în conștiința statelor europene ca o entitate statală bine delimitată.

DISPUTE ON THE NORTH-WESTERN PART OF TRANSYLVANIAS (1564-1571)

(Abstract)

By the end of the 7th decade of the 16th century, the political, juridical and territorial statute of Transylvania got the international acceptance. Along with the agreement between Transylvania and Austro-Hungary from Satu-Mare (March 13rd 1565), the peace between austriacs and turks from Adrianopol (February 17th 1568) and the treaty from Speyer (1570), a status-quo will be established, at least for a while, in the relationships between the Ottoman Empire, the Austrian Dynasty and Transylvania, when this got the international acceptance as an European, independent state, with the rank of a principate, in relationships of real dependence on the Ottoman Empire and formal dependence on the Austrian Dynasty, being the heiress of the Hungarian Kingdom's crown. From the territorial point of view, Transylvania lost important territories from its North-Western part as a result of some unsuccessful military confrontations with the Austrian army and in the context of a change of attitude on the Ottoman Empire's part towards Austrias. The study points out the military actions, the political and diplomatic ones of Transylvania, Ottoman Empire and Austrian Dynasty between 1564-1571, a very important period for Transylvania, but seldom studied by the Romanian history.

34.D.Ciurea, *Relațiile externe ale Moldovei în secolul al XVI-lea*, în *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie "A.D.Xenopol"*, Iași, X, 1973, p.30.

35.Apod Călin Felezeu, *op.cit.*, p.330.

36.Vezi, Călin Felezeu, *op.cit.*, p.84-87, Ladislas Makkai, *op.cit.*, p.176-185, *Histoire de la Transylvanie*, p.253-257.